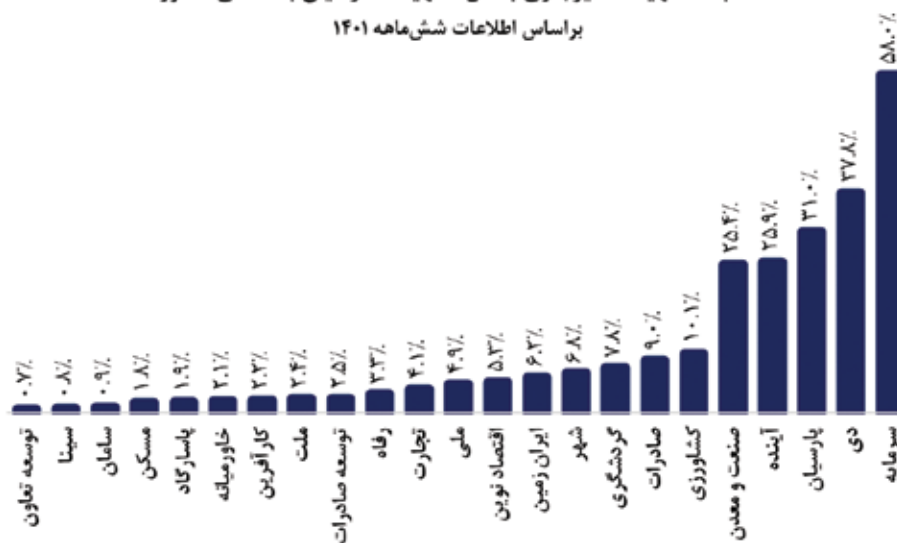

نسبت تسهیلات غیرجاری به کل تسهیلات در میان بانک‌های کشور
بر اساس اطلاعات شش‌ماهه ۱۴۰۱

نمودار ۲
نسبت تسهیلات غیرجاری به کل تسهیلات در میان بانک‌های کشور

غیرجاری، برای بانک هزینه ذخیره‌گیری را به همراه دارد و طبیعتاً بانک تمایلی به این موضوع نداشته و کفه ترازوی تصمیم‌گیری در خصوص تسهیلات، به سمت امهال سنگینی می‌کند. در این خصوص لازم به ذکر است اگرچه بانک مرکزی طی یکسال اخیر در پی انتشار فهرست تسهیلات کلان جاری، غیرجاری و اشخاص مرتبط گام‌هایی برداشته است اما باید به این نکته نیز توجه داشت که به دلیل مالکیت لایه به لایه و زنجیروار شرکت‌های متعلق به بانک‌ها، این تسهیلات ذیل موارد تسهیلات اعطایی به اشخاص مرتبط آورده نشده که در صورت لحاظ این مسأله، هم نسبت تسهیلات اشخاص مرتبط در بعضی از بانک‌ها و هم متوسط شبکه بانکی افزایش خواهد داشت.

همچنین اعطای تسهیلات کلان به مشتریان از نکاتی است که نقش بزرگی در افزایش نسبت تسهیلات غیرجاری می‌تواند داشته باشد؛ چراکه بانک با افزایش مبلغ پرداختی در هر فقره و توزیع منابع مالی خود به تعداد اندکی از دریافت‌کنندگان، خود را در معرض ریسک تمرکز (Concentration Risk) قرار می‌دهد. این مسأله در حالی است که بانک در حالت دیگر و با توزیع منابع مالی در فقرات بیشتر و مبالغ کمتر، اصطلاحاً پرتفوی تسهیلاتی خود را می‌توانست بهبود دهد که در غیاب این موضوع، احتمال آنکه دارایی بانک با انجماد و موهومی شدن روبه‌رو گردد بیشتر می‌شود.

ردپای دولت در ناترازی شبکه بانکی؟

البته فارغ از ساختار ناموزون شبکه بانکی که به دلایل گوناگون و طی سالیان طولانی به ناترازی این نهادها ی پولی دامن زده است، می‌توان در خصوص نقش دولت و ارتباط مالی آن با شبکه بانکی نیز استنتاجاتی داشت. چراکه دولت به دلیل مشکلات اقتصادی موجود و عدم توجه به اقدامات و اصلاحات مورد نیاز در جنبه‌های مختلف اقتصادی، عمومی، سیاسی و... با کسری بودجه روبه‌رو می‌شود و راهی جز تأمین آن به شیوه‌های مختلفی نظیر فروش اوراق، استقراض از شبکه بانکی و... ندارد. البته که بررسی ابعاد مختلف کسری بودجه دولت و اثرات آن بر اقتصاد کشور مقصود این گزارش نیست اما در خصوص اثرات بدهی دولت بر شبکه بانکی باید توجه داشت که بدهی دولت با ایجاد شکاف میان دارایی و

میزان از تسهیلات اعطایی در زمان مهلت مقرر خود به بانک بازنگشته و بانک نمی‌تواند در خصوص این دارایی‌ها جریان نقدی مطمئنی متصور شود. بررسی این نسبت در میان ۲۳ بانک فعال در شبکه بانکی کشور نشان می‌دهد که میانگین تسهیلات غیرجاری در شبکه بانکی حدود ۱۱ درصد بوده که این میزان در بانک سرمایه به ۵۸ درصد، بیشترین مقدار را در میان تمام بانک‌های کشور دارد.

پس از بانک سرمایه نیز بانک دی با نزدیک به ۳۸ درصد تسهیلات غیرجاری به کل تسهیلات در رتبه دوم و بانک پارسیان با ۳۱ درصد در رتبه سوم قرار دارد. در ادامه بررسی مشاهده می‌شود که به ترتیب بانک‌های آینده و صنعت و معدن با ۲۵، ۲۶ درصد دارای بیشترین تسهیلات غیرجاری نسبت به کل تسهیلات در شبکه بانکی هستند.

البته باید توجه داشت که این نسبت علی‌رغم آنکه می‌تواند نسبتی گویا برای شبکه بانکی باشد اما به دلایل مختلف، به شیوه کامل نمی‌تواند میزان واقعی تسهیلات غیرجاری را آشکار کند؛ برای مثال امهال پیاپی و مجدد تسهیلات در شبکه بانکی از موارد کاهش دهنده این نسبت است که به دلیل افزایش دادن سهم مطالبات جاری و عدم نیاز به ذخیره‌گیری مورد علاقه بانک‌ها است. (نمودار ۲)

کوه یخ تسهیلات غیرجاری در شبکه بانکی

اما پس از مرور وضعیت تسهیلات غیرجاری در شبکه بانکی که منجر به افزایش شکاف میان درآمد قابل پیش‌بینی بانک‌ها و هزینه قطعی ناشی از سپرده‌های سرمایه‌گذاری می‌شود، بررسی علل این مسأله نکته‌ای است که در باب آن می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

بخشی از تسهیلات شبکه بانکی به تسهیلات بانک‌ها به زیرمجموعه‌های خود و اشخاص مرتبط برمی‌گردد که روند برگشت این تسهیلات به دلیل خودداری یا عدم توانایی شرکت‌های زیرمجموعه یا ذیل تسهیلات غیرجاری خواهد رفت یا بانک با امهال مجدد تسهیلات، اگرچه صورت حساب‌داری تسهیلات غیرجاری خود را کاهش داده اما مسأله عدم ورود جریان درآمدی واقعی و نقد همچنان وجود دارد که در نهایت منجر به تکیه به منابع بانک مرکزی خواهد شد چنانکه عدم امهال تسهیلات و قرار دادن آن ذیل تسهیلات